

**ONDERSOEK NA DIE PERSEPSIE VAN ONDERWYSERS MET BETREKKING
TOT SAMEWERKING MET DIE SPELTERAPEUT IN DIE HANTERING VAN
DIE KIND WAT MULTI-GETRAUMATISEERD IS**

Deur

LOUISE PETRA ORBAN

Voorgelê ter vervulling van 'n deel van die vereistes vir die graad

MAGISTER SOCIALIS DILIGENTIAE (SPELTERAPIE)

**In die Departement van Maatskaplike Werk
Fakulteit Geesteswetenskappe**

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

STUDIELEIER: DR. J.M. YSSEL

DANKBETUIGINGS

Ek wil my opregte dank en waardering uitspreek teenoor die volgende persone en instansies waarsonder die voltooiing van die navorsing nie moontlik sou gewees het nie:

- My Hemelse Vader, vir die geleentheid en hulp. Ek is tot alles instaat deur Hom wat my krag gee;
- My man en beste vriend, Adaan Aucamp vir al sy ondersteuning, geduld en liefde;
- Drienie en Albert van Tonder vir al hulle hulp en ondersteuning in die tegniese versorging van die navorsingsverslag en die gebruik van hulle rekenaarfasiliteite;
- My ma, Louise Welgemoed. Dankie dat ma deurentyd in my bly glo het. Dankie vir al ma se liefde en ondersteuning;
- My studieleier, Dr.J.M. Yssel vir al die waardevolle leiding en ondersteuning wat u my gebied het;
- Die hoof, bestuursraad en onderwysers verbonde aan John Mitchell Primary School wat my die geleentheid gebied het om die navorsingsondersoek by hulle te onderneem;
- Die hoof, bestuursraad en onderwysers verbonde aan Kensington Laerskool wat my die geleentheid gebied het om die navorsingsondersoek by hulle te onderneem; en
- Spesifiek aan elkeen van die onderwysers wat deel uitgemaak het van die fokusgroepe – dankie vir julle tyd en waardevolle insette.

OPSOMMING**ONDERSOEK NA DIE PERSEPSIE VAN ONDERWYSERS MET BETREKKING TOT SAMEWERKING MET DIE SPELTERAPEUT IN DIE HANTERING VAN DIE KIND WAT MULTI-GETRAUMATISEERD IS**

deur

LOUISE PETRA ORBAN

STUDIELEIER: DR.J.M. YSSEL

DEPARTEMENT MAATSKAPLIKEWERK

MSD (SPELTERAPIE)

Hierdie navorsing handel oor die persepsies van onderwysers met betrekking tot samewerking met die spelterapeut in die hantering van die kind wat multi-getraumatiseerd is. Die doelstellings van die navorsing was om onderwysers se persepsies ten opsigte van samewerking met die spelterapeut in die hantering van die kind wat multi-getraumatiseerd is te bepaal. Ten einde hierdie doelstelling te bereik is inligting ingesamel en 'n teoretiese raamwerk opgebou met behulp van 'n literatuurstudie en konsultasie met kundiges. 'n Empiriese studie is uitgevoer waartydens fokusgroeponderhoude met twee afsonderlike fokusgroepe benut is om empiriese data in te samel. Veertien respondente is by die navorsing betrek.

Toegepaste navorsing is gedoen deurdat die navorser gepoog het om die data wat deur die ondersoek ingesamel is te benut om aanbevelings te maak ten opsigte van samewerking tussen onderwysers en spelterapeute ter bevordering van terapeutiese insette met die kind wat multi-getraumatiseerd is. Die navorser het van 'n verkennende ontwerp gebruik gemaak as navorsingontwerp. Die volgende navorsingsvraag is onderliggend tot die studie gestel : Wat is die persepsie van onderwysers ten opsigte van samewerking met die spelterapeut in die hantering van die kind wat multi-getraumatiseerd is?

Empiriese data is deur 'n fokusgroepriglyn verkry en het uitgewys dat

- Onderwysers ervaar gedrags-, emosionele- en akademiese probleme met die kind wat multi-getraumatiseerd is, binne die skoolopset;
- Onderwysers 'n behoefte het aan inligting, vaardighede en samewerking met ander in die hantering van die multi-getraumatiseerde kind;
- Beide positiewe en negatiewe persepsies bestaan by onderwysers rakende speltherapie;
- Onderwysers het wel 'n behoefte aan 'n samewerking met die spelterapeut in die hantering van die multi-getraumatiseerde kind.

Die navorsing het dus getoon dat daar nie net 'n behoefte aan samewerking is tussen spelterapeute en onderwysers, maar dat samewerking ook ter bevordering van die insette van beide kan wees met betrekking tot die hantering van die kind wat multi-getraumatiseerd is.

SUMMARY

The research that was conducted focused on the perceptions of educators regarding co-operation with the play therapist in dealing with the child who has been multi-traumatized. The objective of the research was to determine the perceptions of educators regarding co-operation with the play therapist in dealing with the multi-traumatized child. In order to achieve this objective, information was gathered and a theoretical framework was drawn up through an extensive literature study and consultation with experts. An empirical study was conducted by making use of two separate focus groups. Empirical data was gathered through the use of focus group discussions. Fourteen respondents were included in this study.

Applied research was used. The data gathered through the empirical study was used by the researcher to make recommendations regarding the co-operation between educators and play therapists in order to improve the therapeutic insets made by the play therapist. The researcher made use of an exploratory research design and the following research question underlined this study:

What are the perceptions of educators with regards to working together with the play therapist in dealing with the multi-traumatized child.

A focus group guideline was used during the focus group discussions in order to gather the empirical data. Out of the empirical data the following themes were identified:

- Educators experience behavioral, emotional, and academical problems with the multi-traumatized child;
- Educators has a need for information, skills and co-operation with others in dealing with the multi-traumatized child;
- Educators have both positive and negative perceptions regarding play therapy; and

- Educators do have a need for co-operation with the play therapist in dealing with the multi-traumatized child.

The research showed that there is a need for co-operation between educators and play therapist in dealing with the multi-traumatized child. Co-operation between these two role players is not only in the best interest of the child but it also strengthens the input of both educators and play therapist in dealing with the multi-traumatized child.

SLEUTELTERME

KIND	CHILD
MIDDELKINDERJARE	MIDDLE CHILDHOOD
MULTI-GETRAUMATISEERDE KIND	MULTI-TRAUMATISED CHILD
ONDERWYSER	EDUCATOR
PERSEPSIES	PERCEPTIONS
SPELTERAPEUT	PLAY THERAPIST

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1:	BLADSY
NAVORSINGSMETODOLOGIE	
1.1. INLEIDING	1
1.2. MOTIVERING VIR DIE KEUSE VAN ONDERWERP	1
1.3. PROBLEEMFORMULERING	2
1.4. DOEL EN DOELWITTE VAN DIE STUDIE	4
1.4.1 Doelstellings	4
1.4.2 Doelwitte van die studie	4
1.5. NAVORSINGSVRAAG	5
1.6. NAVORSINGSBENADERING	6
1.7. SOORT NAVORSING	6
1.8. NAVORSINGSONTWERP	7
1.9. NAVORSINGSPROSEDURE EN STRATEGIE	8
1.10. VOORONDERSOEK	9
1.10.1 Literatuurstudie	9
1.10.2 Konsultasie met kundiges	10

1.10.3	Uitvoerbaarheid van die ondersoek	11
1.10.4	Toetsing van vraelys/meetinstrument	12
1.11.	OMSKRYWING VAN UNIVERSUM, AFBAKENING VAN STEEKPROEF EN WYSE VAN STEEKPROEFNEMING	13
1.12.	ETIESE KWESSIES	14
1.12.1	Ingeligte toestemming en misleiding van respondente	14
1.12.2	Privaatheid van respondente en vertroulikheidsaspek	15
1.12.3	Emosionele en fisiese skade en herstel van respondente	15
1.12.4	Aksies en bevoegdheid van die navorser	16
1.12.5	Samewerking met medewerkers	16
1.12.6	Vrystelling en publikasie van bevindings	16
1.12.	PROBLEME OF LEEMTES ERVAAR TYDENS DIE NAVORSING	17
1.14	DEFINISIE VAN HOOFKONSEPTE	17
1.14.1	Kind	17
1.14.2	Middelkinderjare	17
1.14.3	Multi-getraumatiseerde kind	18
1.14.4	Onderwyser	19
1.14.5	Persepsies	19
1.14.6	Speltherapeut	20
1.15.	INDELING VAN NAVORSINGSVERSLAG	20

HOOFSTUK 2:**DIE MULTI-GETRAUMATISEERDE KIND IN DIE MIDDELKINDERJARE**

2.1	INLEIDING	22
2.2	MULTI-TRAUMA IN DIE MIDDELKINDERJARE	23
2.2.1	Trauma versus multi-trauma	24
2.3	SOSIO-EMOSIONELE ONTWIKKELING TYDENS DIE MIDDELKINDERJARE	26
2.3.1	Sosiale ontwikkeling tydens die middelkinderjare	26
2.3.1.1	<i>Die rol en invloed van die skool op die ontwikkeling van die kind</i>	29
2.3.2	Emosionele ontwikkeling tydens die middelkinderjare	30
2.3.2.1	<i>Emosies wat die kind ervaar</i>	31
2.3.3	Die ontwikkeling van die selfbeeld in die middelkinderjare	34
2.4	DIE SIMPTOME VAN MULTI-TRAUMA BY DIE KIND IN DIE MIDDELKINDERJARE	37
2.4.1	Post-traumatiese stres simptome	37
2.4.2	Die impak van multi-trauma op die sosiale ontwikkeling van die kind	38
2.4.2.1	<i>Die invloed van multi-trauma op die kind se skoolwerk en –vordering</i>	39
2.4.2.2	<i>Die invloed van multi-trauma op die kind se verhoudings met sy portuurgroep</i>	40
2.4.3	Die invloed van multi-trauma op die emosionele ontwikkeling van die kind	42
2.4.4	Die invloed van multi-trauma op die selfbeeld van die kind in die middelkinderjare	46
2.5	SAMEVATTING	47

HOOFSTUK 3:**DIE ROL EN TAAK VAN ONDERWYSERS EN SPELTERAPEUTE IN DIE HANTERING VAN DIE MULTI-GETRAUMATISEERDE KIND**

3.1	INLEIDING	49
3.2	SPELTERAPIE EN DIE ROL EN TAAK VAN DIE SPELTERAPEUT	50
3.2.1	Die rol en taak van die spelterapeut in die hantering van die multi-getraumatiseerde kind	51
3.3	DIE SKOOLSISTEEM EN DIE ROL EN TAAK VAN DIE ONDERWYSER	55
3.3.1	Die rol en taak van die onderwyser in die hantering van die multi-getraumatiseerde kind	56
3.4	SAMEWERKING TUSSEN SPELTERAPEUTE EN ONDERWYSERS IN DIE HANTERING VAN DIE MULTI-GETRAUMATISEERDE KIND	59
3.5	SAMEVATTING	61

HOOFSTUK 4:**EMPIRIESE DATA**

4.1	INLEIDING	63
4.2	IDENTIFISERING VAN HOOFTEMA'S EN SUBTEMA'S	63
4.2.1	Hooftema 1: Probleme wat onderwysers ervaar met die kind wat multi-getraumatiseerd is binne die skoolsituasie	69

4.2.1.1	Gedragsprobleme	69
4.2.1.2	Emosionele probleme	70
4.2.1.3	Akademiese probleme	72
4.2.1.4	Andere	72
4.2.2	Hooftema 2: Die behoeftes van onderwysers in die hantering van die kind wat multi-getraumatiseerd is	73
4.2.2.1	Onderwysers het 'n behoefte aan inligting	73
4.2.2.2	Onderwysers het 'n behoefte aan vaardighede in die hantering van die multi-getraumatiseerde kind	74
4.2.2.3	Onderwysers het 'n behoefte aan ondersteuning	75
4.2.2.4	Onderwysers het 'n behoefte aan samewerking	76
4.2.3	Hooftema 3: Die persepsie van onderwysers rakende speltherapie	77
4.2.3.1	Positiewe persepsies van onderwysers rakende speltherapie	77
4.2.3.2	Negatiewe persepsies van onderwysers rakende speltherapie	78
4.2.3.3	Onsekerhede	78
4.2.4	Hooftema 4: Samewerking tussen onderwysers en spelterapeute in die hantering van die kind wat multi-getraumatiseerd is	79
4.2.4.1	Kommunikasie en 'n samewerkingstruktuur tussen onderwysers en spelterapeute	79
4.2.4.2	Die onderskeie rolle van onderwysers en spelterapeute binne 'n samewerkingstruktuur	80
4.2.4.3	Andere	82
4.3	SAMEVATTING	83

HOOFSTUK 5**SAMEVATTING, GEVOLGTREKKING EN AANBEVELINGS**

5.1 INLEIDING	85
5.2 DOELSTELLINGS VAN DIE STUDIE	85
5.2.1 Doelwitte van die studie	86
5.3 NAVORSINGSVRAAG	88
5.4 SAMEVATTING VAN DIE NAVORSINGSRESULTATE, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	88
5.4.1 Samevatting van die navorsingsresultate	88
5.4.2 Gevolgtrekking	89
5.4.3 Aanbevelings	90
5.4.3.1 Aanbevelings ten opsigte van verdere navorsing	90
5.4.3.2 Algemene aanbevelings	91
5.4.3.3 Hipoteses vir verdere navorsing	91
5.5 SAMEVATTENDE SLOTGEDAGTE	92

LYS VAN FIGURE EN TABELLE**FIGURE**

- Figuur 1:** Bronfenbrenner se ekologiese model rakende die sosiale invloede op die ontwikkeling van die kind (Rice, 1995:67). 28
- Figuur 2:** Skematiese voorstelling van hoof- en subtema's soos geïdentifiseer vanuit die empiriese data: Hooftema 1 64
- Figuur 3:** Skematiese voorstelling van hoof- en subtema's soos geïdentifiseer vanuit die empiriese data: Hooftema 2 65
- Figuur 4:** Skematiese voorstelling van hoof- en subtema's soos geïdentifiseer vanuit die empiriese data: Hooftema 3 66
- Figuur 5:** Skematiese voorstelling van hoof- en subtema's soos geïdentifiseer vanuit die empiriese data: Hooftema 4 67

TABELLE

- Tabel 1:** Hoof- en subtema's soos geïdentifiseer vanuit die empiriese data 83

- BRONNELYS** 94

BYLAES

100

- Bylae 1:** Toestemmingsbrief vanaf John Mitchell School
- Bylae 2:** Toestemmingsbrief vanaf Laerskool Kensington
- Bylae 3:** Ingeligte toestemmingsbrief van respondente
- Bylae 4:** Fokusgroepriglyn